

♦ ANY 12 PESSETES ♦ SETEMBRE 1930 ♦ NUM. 1'50 PESSETES ♦

**FOMENT DE
LES ARTS
DECORATIVES
AVINYÓ, 30
BARCELONA**

ARTS i BELLS OFICIS

ARTS I BELLS OFICIS

REVISTA MENSUAL IL·LUSTRADA PUBLICADA SOTA EL PATRONAT
DEL

FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES

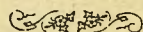
DIRECTOR:

EUSEBI BUSQUETS

REDACTOR FOTÒGRAF:

JOSEP SALA

COL·LABORACIÓ DELS MÉS NOTABLES ESCRIPTORS D'ART DE LA NOSTRA TERRA

S'HAN POSAT A LA VENDA ELS VOLUMS PRIMER I SEGON
(1927-28 I 1929) D'AQUESTA PUBLICACIÓ, REL·LIGATS AMB
MAGNÍFIQUES TAPES DE TELA ANGLESA ESTAMPADAES A
DUES TINTES I OR - **PREU DE CADA VOLUM: 25 PESSETES**

AIXI MATEIX, I A FI DE DONAR MAJORS FACILITATS ALS
NOSTRES SUBSCRIPTORS, ENS ENCARREGUEM DEL RE·
LLIGAT DE LES COL·LECCIONS QUE SE'NS TRAMETIN EN
BON ESTAT AL PREU DE **750 PESSETES** CADA VOLUM
COMPRESSES LES TAPES

TAPES SOLTES: **5 PESSETES** CADA UNA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: AVINYÓ, 30, PRAL.

FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES

BARCELONA

A guisa de pròleg

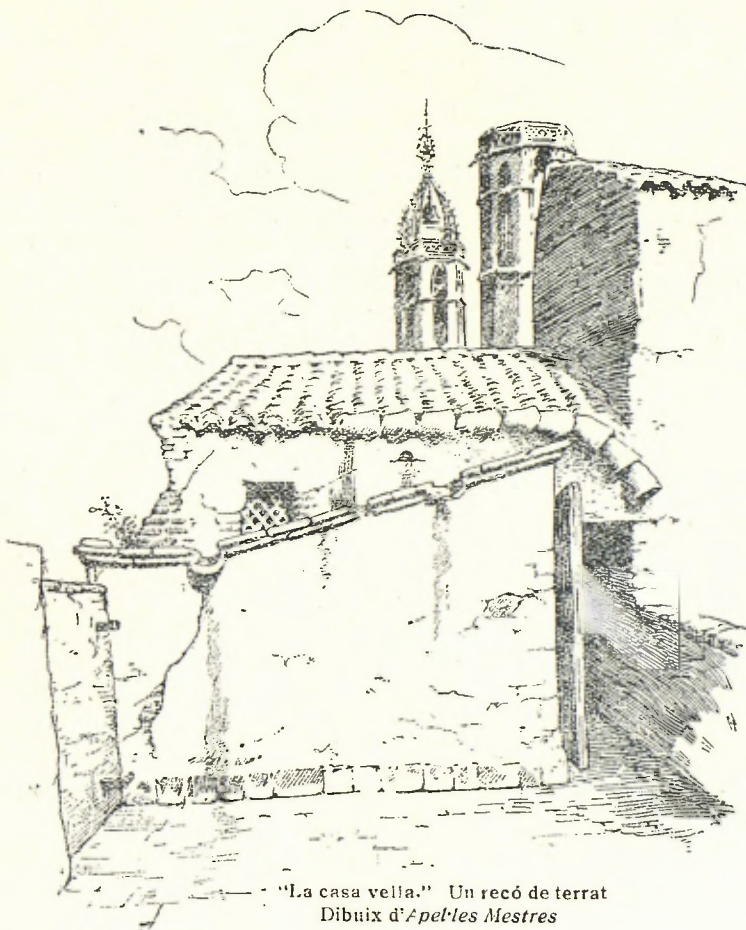
Un amic entusiasta de l'epopeia napoleònica em deia: "Quina pena de no poder tenir una sèrie de documents fotogràfics d'aquella època". — "Quina sort! voleu dir" jo responia. Tot el prestigi, tota la poesia d'aquella vida genial i les seves gestes i el seu temps, n'haurien patit". I no per allò que molts creuen, que la fotografia ens hauria donat la veritat, és a dir segons ells, la *prosa* d'aquella figura i aquelles circumstàncies històriques, sinó perquè ens en hauria donat una visió enlletgidora i mentidera. Ara, gravats i pintures i estampes i àdhuc caricatures, ens en han tramès tota la veritat essencial i animadora.

L'amic no m'entenia prou. De tal manera l'acció insistent de bàrbares influències arriba a enterbolir mentalitats distingides, hi provoca una mena d'adaptació biològica, i, després, de conformitat, i àdhuc d'entusiasme envers les circumstàncies més fatals i noïbles.

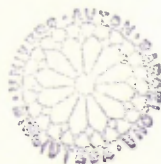
Penso que els articles qui segueixen hauran pogut donar al meu intel·ligent amic una concepció més clara de les coses.

Ni l'encís de la Grècia antiga no hauria resistit a l'acció deformadora d'una documentació fotogràfica i ara la poesia i l'escultura ens en parlen amb digna veritat.

El que veritablement cal a les nostres generacions cada cop més belles, més vives, més conscients, és prevenir-se contra la visió mentidera i depriment que l'abundor de fotografies *documentals* pot donar-ne a les generacions futures.

"La casa vella." Un recó de terrat
Dibuix d'Antoni Mestres

La tasca en això, com en altres punts de cultura, és més penosa que no sembla; aquests desinteressats anàlisis amb pures finalitats espirituals, sense proposar-s'ho, toquen molts d'interessos creats, molts de punts vulnerables en una societat dominada pel materialisme econòmic; la crítica sincera en tots els ordres esdevindrà, almenys durant cert temps, cada cop més difícil, calumniada i perseguida. Les dictadures són ara una malura sobretot política; però n'esdevindran tal volta en els camps de la publicació literària, de la producció artística; en el teatre, en la cinematografia ja comencen de mostrar-se uns símptomes alarmants. Fóra desigual la lluita per a l'home d'idees materialment indefens, si nó tinguéssim plena confiança en l'acció, ara constructora, ara dissolvedora, força incontrastable de la idea.

Cal, però, reconèixer que no tota la culpa és dels homes qui es deixen guanyar i tal volta enlluernar per les fatalitats de l'època. Teoritzadors, artistes hi tenen forta complicitat.

En el cas particular qui ara ens fa escriure, la culpabilitat dels artistes és enorme. Cada cop més encaboriats en especulacions abstractes, pseudoidealistes o pseudocientífiques, l'han allunyat cada cop més de les veritables finalitats en l'activitat espiritual, que representen. I els esperits naturalment sedents de veritat, d'integral realitat, cerquen satisfer en altres objectes, per altres mitjans, encara que siguin defectuosos, llurs eternals, llurs naturals exigències.

L'artista, de molts anys ençà, afeblit per una creixent incultura, ha cercat disculpa i refugi en les més vils escorrialles de l'abstractisme cientista i el romanticisme del segle passat. Reacció prou coneguda dels psicòlegs, contra pròpies ignoràncies o febleses, impotents incapacitats de disciplina, s'ha *evadit* vers les seves pretensions de *creador*, d'ésser excepcional, reclòs en un ergullós i ostentós subjectivisme. El retorn a una concepció més humil, però més sana i més digna de llur missió veritable, es fa molt lentament i dolorosa per als més purs i talentuosos.

L'artista com a artesà, no *creador*, que això en realitat no vol dir res, o vol dir coses absurdes. sinó recercador pacient i entusiasta i expressador d'essencials realitats; l'artista home d'ofici i de *tècnica*, de lent aprenentatge i llarga aplicació i cultura sòlida en la vasta exigència de la paraula, no troba gaires facilitats en la barreja artística d'avui.

L'arreconaràn, l'escarniràn i tot els histrions de la genialitat; els individualistes a ultrança qui volen "ser ben bé ells" (oh nícia pretensió a la borderia!), els proveïdors per a vils marxants qui sabran prou d'explotar llurs empescades.

Penseu si nó en els menyspreus, — encara! — envers l'ofici; en l'abundor aclaparadora, que anys ha ja denunciàvem, del paisatge, on per cada conreador aplicat i sincer hi ha cent deshonestos analfabets inhàbils; en el pretès odi a la figura, proclamat per la impotència de fer figura; en els entusiasmes i exclusivismes exagerats de salvatge,

en tornar a descobrir petits camps reduïts i parcials de la forma, de l'estructura, de la geometria bella.

Anys ha també, denunciàvem, per exemple, el menyspreu envers el retrat per oblit i niciesa del que és fer un retrat; per la incapacitat de tècnica, i la manca de preparació i educació psicològica per a fer un bon retrat.

I el menyspreu envers el dibuix; i la negligència vanitosa envers l'estampa, i l'aiguafort, i el carbó, l'admirable i educador i suggeridor carbó, i el croquis i la nota d'actualitat; coses que han cultivat tots els veritables artistes de totes les èpoques; en les quals han deixat obres qui superen sovint els mèrits d'obres llurs més ambicioses; qui han estat sovint fonament sòlid per a llurs obres més complexes i acabades.

I finalment, degeneració, mutilació de l'esperit i de la realitat, llur avorriment envers la representació, la figuració, el fenomen, que no són capaços de comprendre en tota llur substancialitat, en el misteri gairebé diví del contacte d'una ànima comprensiva amb una realitat significativa. I el recloure's en subjectives arbitrarietats d'abstractismes i geometrismes i surrealismes.

¡Com ens ha ofès sempre, pel que vol dir de niciesa, de manca de pensament veritable, l'*artista* que ens diu davant del seu paisatge, de la seva figura "jo ho veig així!" en lloc de poder afirmar amb la dignitat segura del veritable artista, còpsador de realitats: "això *és* així!". Com si ens interessés massa i no des d'altres punts d'albir (psipatologia per exemple), com *ell veu* les coses, i no com *són* les coses, com són substancialment les coses. El mot d'un cèlebre pintor internacional "Senyora, cada cop us assembleu més al retrat que us faig!" és l'expressió més típica i aguda d'aquest bàrbar subjectivisme que havem denunciat tantes de vegades.

Realitats essencials havem dit; perquè no és el naturalisme, el realisme, és clar, la bona solució.

El naturalisme qui romp artificiosament la relació indiscutible de subjecte i objecte, i posa arbitràriament una realitat material, davant d'un esperit copiador i passiu aquest naturalisme procedent del més absurd error cientista, ha portat per reacció, concepcions idealístiques i subjectivístiques altrament mutiladores de la realitat.

El més curiós és que qualsevol home de cultura, assabentat de les més serioses ideologies i filosofies d'avui, observador de les tendències vitals en les societats noves, s'adona amb irònica sorpresa com els artistes que es creuen més nous i moderns, se'n troben lluny, retarden enormement respecte a les millors adquisicions espirituals, i a les

exigències anímiques de l'home d'avui. L'espectacle que donen així, és còmic, és grotesc, i és lamentable.

Heus ací a l'ensem les motivacions d'alguns fenòmens que havem volgut analitzar en els següents articles.

Puix que tu, pretensions artista, en *condescendir* a fer el meu retrat, o el de la persona amada, et creus amb dret de fer el que et sembli, ja que no pots fer altra cosa; i prescindeixes dels meus cinquanta perfils, i de l'ànima meua i de la vida meua; pràcticament, hauré de cercar una figuració més objectiva, inferior en molts d'aspectes, però més adient a la realitat en què jo visc. Vingui, doncs, en bona hora la fotografia.

Puix que tu, artista, no ets capaç de donar-me les realitats qui m'apassionen, l'espiritualitat dels llocs i les coses qui són cristallitzacions i símbols del meu viure, escenari de les accions qui em lliguen amb odi o amb amor al meu passat, o amb els altres homes, vinguin en bona hora a calmar insuficientment la meua set de vida la fotografia i el cinema.

No vivim les abstraccions, els esquemes: els pensem i els utilitzem; vivim, normalment, una vida plena i total, feta de fenomen i d'espiritualitat, d'ànima i de matèria a l'ensem, d'idea i d'acció. I una hostilitat espiritual i biològica ens allunyarà sempre, ens farà difícilment o parcialment sempre adaptadissos, a un art qui ens vulgui robar, o escamotejar les sagrades aparences, les amades figures del món, tan riques de significances.

El fet més ridícul és la conformitat, l'acomodació a aquestes claudicacions del sentit artístic, com si l'art no pogués ja recuperar mai més la seva concepció total de l'espiritualitat i de la vida. El fer-se d'aquestes caigudes i mancaments una fatalitat i extreure'n una paròdia d'ideologia. Dir com diuen: "bé, ara l'art ja no té cap necessitat de prendre en compte el món fenomènic; perquè la fotografia prou ens en dona representacions exactes, *documentals*; ara l'art pot donar-se a totes les elucubracions damunt la superrealitat, a l'exploració diria un *artista* pseudokantià, si a tant arribés la seva informació, del *noumen*, o bé, dir, més ingènuament més bàrbarament encara: "l'art ja ha fet el seu temps, ha de desaparèixer, perquè ja té el seu substitut mecànic".

Ja veiem com els qui això diuen, revelen una cosa només: que llur trista incultura, llur ineducació de pensament i de vida, no els ha encara permès de comprendre el que és l'art. Per una paradoxa molt corrent en les societats nostres tan barrejades, i embrutades per arribismes de tota mena, sovint els veritables artistes no es troben entre els qui pretenen fer art o gosen a parlar-ne o escriure'n.

Vet ací, lector, algunes de les raons qui han motivat, i justifiquen, el comentari a uns casos particulars d'un problema força més vast, en els articles periodístics que uns benemèrits editors han volgut reproduir en aquestes planes.

J. FARRAN I MAYORAL

El dibuix “documental”

(A propòsit de «Barcelona artística i monumental», d'Alexandre Cardunets).

Hi ha actualitats qui no tenen espera; cal parlar-ne tot seguit sota pena de fer tard i haver de renunciar a parlar-ne. Hi ha d'altres actualitats qui tenen espera: llur virtualitat d'esdeveniment perdura. Esbossats el dia abans del sopar d'homenatge a Alexandre Cardunets, aquests articles han hagut d'esperar mesos llur redacció definitiva, deixar lloc a d'altres comentaris, a esdeveniments familiars de qui l'escriu; no han perdut actualitat, ni la perdrien encara que triguessin molts mesos a sortir; comenten una obra qui perdurarà en l'estima i en la gratitud dels barcelonins.

DOCUMENTAL?

«Tenen una gran valor «documental», em deia d'aquests dibuixos i litografies un il·lustre amic. I jo qui preava, junt amb la valor de documentalitat, llur valor artística, furgava en la intenció del company, per tal de comprendre l'abast que ell donava a la seva apreciació.

Això de «documental» ho diuen ara molts amb un aplom sorprenent a propòsit de fotografia com oposada a l'obra d'art. Documental: és a dir, constatació objectiva, imparcial, del que en diuen la realitat, la vida.

I jo, qui anys abans d'ells defensava contra d'altres incomprensius els drets del fonògraf i la pianola i la màquina fotogràfica, en considerar la bàrbara simplicitat amb què molts ara s'embadaleixen amb semblants atuells, en sentiria una mena de repulsió si em manqués el do de posar les coses al lloc jeràrquic qui els pertany.

El sentit que ells donen al mot documental en fotografia, em sembla no sols un insult a l'art, que això ja ho volen ells, sinó insult a la veritat mateixa. En canvi, nomenar «documentals» aquestes obres de Cardunets, podria ésser per a elles el màxim elogi; com a expressadors en bellesa de realitats i veritats profundes.

LA FOTOGRAFIA COM A «DOCUMENTAL»

Documental, constatatadora de realitats, la fotografia, de veritats? No, rodonament. Cal desfer en aquest ordre moltes d'il·lusions, molts de prejudicis contemporanis.

Recordeu, en «funció de documentalitat», la millor de les fotografies; examineu bé

les vostres constatacions; sempre us sentireu decepcionats per alguna banda, sempre hi trobareu a manca alguna cosa de molt essencial per a vosaltres, i en canvi us hi sobran algunes coses no interessants.

Es ingènua la deducció: la màquina no deforma la realitat; la màquina és indiferent davant de l'«objecte»: doncs, imparcial.

I no: la màquina deforma la realitat segons les seves qualitats, les seves limitacions, les seves fatalitats, de màquina. La seva «indiferència», davant de l'objecte, és justament la més gran prova de la seva inexactitud. Com més atents, més interessats som davant de les realitats, més essències veritables en copsarem. En aquest sentit la màquina, lluny de donar bons resultats documentals, representa sovint el màxim vel d'interpretació arbitrària, mentidera.

Per això deixarà sempre insatisfet l'esperit verament ric i cultivat; a cada moment ens sorprèn amb efectes o detalls que no esperàvem; ens dóna dels éssers i les coses interpretacions qui realment ens decepcionen o no ens interessen.

La màquina fixa «instants», no «moments». Cada acte de la nostra vida, cada moment de la realitat és una síntesi «final» de moviments, d'instants. El veure la cosa més ràpida, el pensar la cosa més fugaç, el fer el gest més petit, representen una síntesi, una concentració interessada de coses interessants. La fotografia no ens dóna «síntesis», sinó «simultaneïtats»; un conjunt desordenat i arbitrari, casual, d'actualitats simples, d'instants qui no interessen (encara que els podem trobar curiosos; però curiositat és cosa molt diferent d'interès com ara el volem entendre). Perquè allò qui interessa en la vida no són els instants de pas vers una síntesi, sinó el conjunt, la intenció qui harmonitza els instants, llur qualitat, llur espiritual síntesi.

Per exemple, en una fotografia instantània ens fa riure de veure un home qui aixeca la cama d'una manera estranya i única; perquè aquell moviment com a únic i personal, insòlit, ens sorprèn; però també i sobretot perquè aquell moment de pas cap a un gest interessat i útil, vitalment, i d'una manera general, no ens interessa.

Cada acció, cada pensament, cada gest nostre, per ràpids que siguin, representen, en la síntesi d'instants que ja havem dit, una sèrie de moments de pas, de vacil·lacions sovint de fracàs instantani, instantàniament evitat; tot per a arribar a un resultat final significatiu, a una realització, a una victòria. És aquesta final realització la qui generalment, vitalment ens interessa. La fotografia ens resulta sovint grotesca, irrisòria, perquè no tria els instants; ens dóna sovint les negativitats, les vacil·lacions, les mancances, no les positivitats. Per altra banda, immobilitza arbitràriament un instant, la qualitat real autèntica del qual és el moviment, el pas, la transformació. Repugna, doncs, ja ho veurem més endavant, perquè fa obra de paralització, com la mort fa en l'ésser viu. Ideològicament diríem que la fotografia ens dóna, en aquest sentit, mortes

abstraccions de realitats, mai realitats; mai no és, doncs, en el sentit més ric, i ample, documental.

Que entre aqueixes dades abstractes n'hi ha d'interessants per a la psicologia, la patologia, la mecànica: qui ho dubta?. Però això és una altra cosa. Ací neix una altra mena d'interès qui no és el vital, l'espiritual, l'artístic. I encara no insistirem en com és necessari a l'home de ciència de triar les dades arbitràries de la fotografia, i quina cura i precaució no ha de posar a interpretar-les, a donar-los un interès, a no elaborar incautament generalitzacions damunt dades massa abstractes, a no evitar les correccions que les deformacions inevitables de la màquina li imposa.

Espiritualment, vitalment, artísticament, ha guanyat però gran cosa, posem només aqueix trivial exemple, la cursa del cavall, a ésser interpretada tal com «documentalment», segons dirien molts, ens l'ha revelat la fotografia?.

Científicament, doncs, una certa documentalitat d'abstracció, i a interpretar amb precaucions i cauteles; és aquesta la documentalitat que voldrien molts oposar a la documentalitat de l'art copsador autèntic de les realitats de la vida?.

La fotografia, doncs, no ens dóna mai una representació de les coses, dels éssers, tal com els veiem i els vivim en la nostra vida plena i total (que no vivim en els moments d'anàlisi i d'abstracció); ni tals «com són», sinó descompostes, fragmentades en certs instants de llur ésser qui és sempre una sèrie de realitzacions, de formes sintètiques. Heus ací el que justifica les repugnàncies envers ella de l'home de sensibilitat, de gust, de cultura.

És possible que molts s'hagin habituat de tal manera a la il·lustració fotogràfica en diaris i magazines que no s'adonin dels efectes sovint horribles o grotescos o falsificadors de les realitats més vives que troben en llurs pàgines? Preneu una col·lecció de qualsevol revista o «magazine d'actualitats»; quina vulgar monotonia en les seves pàgines! quina pasta uniforme de detalls lletjos enlletgidors o insignificants! ¿Com és possible que generacions nodrides d'aquesta horrible falsificació de realitats puguin tenir un bon gust general, ni tenir de la realitat i de la vida, de la bellesa i de la noblesa del viure un sentit veritable? Perquè és evident que la difusió d'aquestes revistes, per una llei psicològica que pressent Oscar Wilde en les seves «Intentions», acaba per falsejar la visió mateixa de la realitat.

Hi ha, però, sempre, reaccions de defensa espiritual i biològica contra tot allò qui deforma, enlletgeix la vida. Davant la fotografia, per exemple, d'un acte on havem pres part entusiasta, expressem sovint la nostra decepció: rostres, posicions, ombres, o llums enlletgidores, ens mostren tota la joia, tota l'espiritualitat, d'aquells moments, esvaïdes.

I no és comú la decepció en front del retrat fotogràfic? Es massa vulgar i fàcil

atribuir-lo a les «il·lusions» que es fa el retratat o el qui estima el retratat, en front la realitat» que li mostra la fotografia. Ací, l'abstracció d'un instant que fa la màquina, les deformacions degudes a l'estructura de màquina, s'empitjoren amb l'abstracció que crea el fotògraf en fixar-nos, quiets, en una actitud. Deixem ara les altres abstraccions que són els «efectes d'art».

En la vida no existeixen, mai aqueixes immobilitats forçades. La més comú actitud d'una persona quieta és sempre també una síntesi de moviments, una menys mòbil, però mòbil tanmateix, posició de pas vers un moviment. No estem mai quiets en realitat. Per immòbils que ens creguem, la respiració, la palpitació de la vida i del pensament, l'imperceptible als sentits, però real, moviment de canvi constant de la vida mateixa, animen la nostra figura.

Aquella fixació en una actitud, només la realitza la mort. Heus ací l'horror instintiva que causa sovint el retrat fotogràfic. Es una imatge de la mort. Aquesta horror és molt més perceptible en un retrat d'altre temps. Perquè la projecció de la nostra vida, dels nostres interessos actuals damunt d'un retrat contemporani, allunyen sovint aquella sensació horrible de fixació mortal.

Heus ací explicat (i no solament per la reflexió de les coses qui passen o envelleixen) l'efecte cementiri de les fotografies d'altre temps, grups de família, commemoració dels moments més sagrats de la vida (comunió, matrimoni), etc.

Es més, quant al retrat contemporani, ple d'interès actual, penseu amb quina pudorositat, amb quines restriccions no considereu o mostreu als altres un retrat d'una mare, d'una promesa, d'un home admirat. Sempre afegiu que no és ben bé així; que tal detall essencial hi manca, que la boca no és ben bé allò, que els ulls tenen més vida, que aquella actitud no és la d'ell, etcètera.

Sempre sentiu davant del retrat fotogràfic, per bell que sigui, la repugnància de l'esperit etern perennalment actiu, envers la fixació mortuòria de l'instant, la representació del detall enlletgidor, artificios, no interessant.

I ací vull recordar una d'aquelles dites plenes de significança que el gran Josep Clarà deixa anar amb adorable senzillesa. Diu que un dia li encarregaven de les Amèriques del Sud l'estàtua d'un senyor cèlebre allà baix. Com a document per al retrat li enviava la família del difunt gran home, unparell d'horribles fotografies, tot recomanant-li que s'hi atingués estrictament. En Clarà renunciava l'encàrrec tot responent «un cap ha de tenir cinquanta perfils que l'escultor ha de prendre en compte quan fa el retrat, i vostès tot just si me n'envien un parell».

Quina valor té, doncs, la fotografia dita «documental» per a nosaltres?. Ni més ni menys que la que tenen totes les coses qui es fan mecànicament en tot o en part, sense la participació total de l'ànima vivificadora. Una valor pràctica, d'economia (de

Tapisseria de Perfecte Llosà

**Especialitat en sillons folrats de pell
Transparents opacs per a suprimir
els porticons : S'entapissen parets i
tota mena de cadiratges : Confecció
: : : de cortinatges i fundes : : :**

Barcelona
Balmes, 128 :: Tel. 73434
(tocant a Rosselló)

EXPOSICIÓ I VENDA:
RAMBLA DE CATALUNYA, 105

OBRADORS I DESPATX: FUNDICIÓ:
ARIBAU, 103 CASANOVA, 132

TELÉFON 71372

MAGATZEM DE
PAPERS PINTATS
PER A DECORAR HABITACIONS

FILL DE
JOSEP GUASCH

RAURIC, 8 TELÉFON 10686
BARCELONA

RAJOLS - CERAMICA - TERRA CUITA
CASIMIR VICENS

BARCELONA
CARRER TALLERS, 72 TELÉFON 15644

Cristalleria Catalana, S. A.

SUCCESSORA D'E. BUXERES, BUXERES I
ABELLA, LL. RIGALT I J. COLL ESCOFET

Conseller Delegat i Director Artístic:
LLUÍS RIGALT

Central: Ronda de Sant Antoni, 56 - Telèfon 22055

Sucursal A: Paloma, 50 - Telèfon 10663

Sucursal B: Sardenya, 519 - Telèfon 54085

Sucursal C: Carme, 50 i 32 - Telèfon 15425

Vidrieres d'art - Muntures en plom i llautó - Esmalts al
foc damunt vidre, cristall i ceràmica - Vidres i cristalls
plans i corbats - Baldoses - Baldosetes - Gravats - Biselats
Miralls - Marcs - Motllures - Articles d'escriptori, etc.

Medalla d'Honor: Barcelona 1923
Medalla d'or: Paris 1925 Gran Premi: Barcelona 1929

ARTISTES, ARTÍFEXS, INDUSTRIALS

APLEGUEU-VOS AL

"FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES"

UNICA ENTITAT QUE A LA NOSTRA TERRA S'HA PRE-
OCUPAT SEMPRE DEL MILLORAMENT DE LES ARTS
I DEL RESSORGIMENT DELS NOSTRES BELLS OFICIS,
AMB LA SEVA CONSTANT ACTUACIÓ PEDAGOGICA.

CURSOS, CONFERÈNCIES, EXCURSIONS, VISITES COL·LECTIVES, ETC.

SOL·LICITEU EL VOSTRE INGRÉS

Domassos,

velluts, tapisseries,

pantalles, cortinatges,

cretones, catifes i tapissos.

RODRÍGUEZ GERMANS

Rambla de Catalunya, 12 - BARCELONA

Casa a Madrid: Carrera de Sant Jeroni, 34

LA PINACOTECA

DE GASPAR ESMATJES

MARCS - GRAVATS - SALA D'EXPOSICIONS

Passeig de Gràcia, 34 - Barcelona

PUBLICACIONS DEL "FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES"

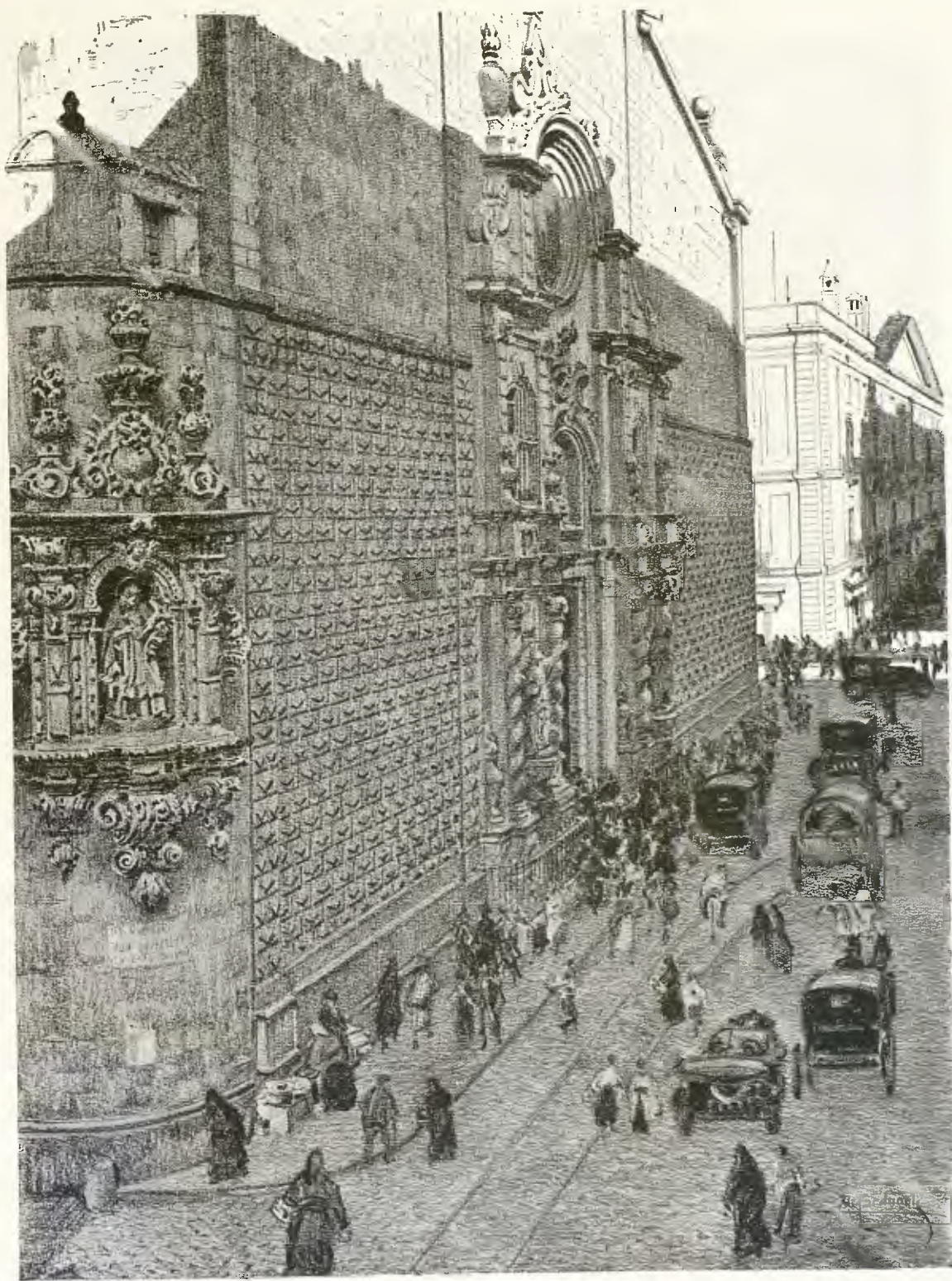
Per la bellesa de la Llar humil

Recull d'orientacions

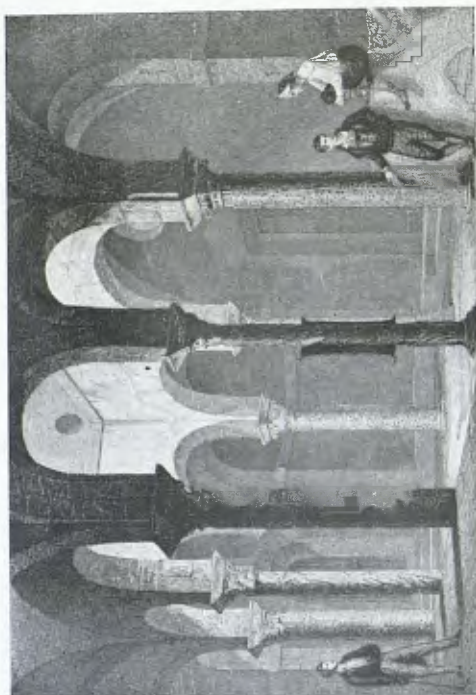
Obra profusament il·lustrada amb
50 làmines en negre i en colors

Alçats i plantes d'edificis, conjunts de
decoració interior, moblament, etc.

PREU: 18 PESSETES

Església de Betlem. Dibuix d'A. Cardunets

Baptisteri (església de Sant Pere de Terrassa)

Teatre Principal a començos del segle XIX

La Rambla l'any 1884. Dibuix de J. Ll. Pellicer

VILARÓ I VALLS, S. A.

PINTORS DECORADORS

ES COMPLAUEN A ANUNCIAR-VOS QUE DES
DEL 17 D'OCTUBRE QUEDARAN INSTAL·LATS AL

CARRER DE MUNTANER, 155-157

PARQUETS I DECORACIO - BASTUS QUERALTO I C^{IA}
SANTA ELENA, 4 i 6 BARCELONA TELEFON 16843

J. SALA, FOTÒGRAF

DIBUIXOS I FOTOGRAFIES APLICATS A PROPAGANDA MODERNA

CORSEGA, 413 - BARCELONA

FAIANC CATALÁ CORTS, 615
TEL. 12674

VAIXELLES - CRISTALLERIES - SERVEIS
PER A TE I CAFE - EXTENS ASSORTIT
ESPECIALITAT EN ARTICLES PER A PRESENTS

PUBLICACIONS DEL
"FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES"

ANUARI

AQUESTA INTERESSANT PUBLICACIÓ, QUE CO-
MENÇA A PUBLICAR-SE L'ANY 1919, OBTINGUE,
DES DE BON PRINCIPI, LA MÉS BONA ACOLLIDA
ENTRE ELS NOSTRES ARTISTES I AFICIONATS
ANY 1924-1925 - VOLUM DOBLE 40 PTES.

GUIA DE LES ARTS I BELLS OFICIS

Antiguitats

ESCLASANS VDA. TRIUS, MARIA; Pietat, 10

Antiguitats (Restauradors d')

FORCADA, PERE; Palla, 12

Ceràmica

VICENS, CASIMIR; Tallers, 72. Tel. 15644

Construcció i decoració

MOYA, J.; Aragó, 184 Tel. 73852

Constructors d'obres

AGUSTÍ, JAUME; Aragó, 222, ent. Tel. 11966
TORRES, ANTONI; Diputació, 290, ent. Tel. 18097

Decoradors

BUSQUETS, EUSEBI; Aragó, 334. 3., 1.

Decoradors d'interiors

COSP, VDA DE PERE; Rosselló, 231. Tel. 73574

Dibuix i pintura (Efectes de)

GUARDIOLA, Y. Suc. Frigola i Queralt; València, 199
Tel 74205

HORTA, CASA MIQUEL; Avinyó, 7. Tel. 14993
TEXIDOR, VDA. D'E.; Ronda S. Pere, 16. Tel. 11623

Dibuixants

BUSQUETS, EUSEBI; Aragó, 334. 3., 1.

Ebenistes

CAMPAÑA, JOAQUIM; Còrsega, 561
FRANCOLÍ, JOAN; Vallhonrat, 30. Tel. 34749
LINARES, A.; Riera Alta, 21. Tel. 15353
RIBAS, VDA DE JOSEP; C. de Cent, 329. Tel. 14657

Electricistes

FRANCH, JOSEP; Corts, 682. Tel. 16621

Escultors decoradors

HERNÁNDEZ VILA, PERE; Pl. St. Felip Neri, 4

Escultura religiosa

RIUS, CLAUDI; Rosselló, 195. Tel. 74201

Estucadors

CASA PETIT-RAMON GAUSSET; Rocafort, 108. Tel. 30966

Fotògrafs

AREÑAS, RAFAEL; Corts, 670. Tel. 11657

Fotògrafs industrials

SALA CAMPAS, JOSEP; Còrsega, 413, ent. 2.

Fotogravadors

ESTEVE FELIU, FRANCESC; Via Laietana, 15 Tel. 17069

Fusteries

MONCANUT, FILL DE D.; París, 125. Tel. 70966
NIUBÓ I CIA., BALTASAR; Pge. Forasté, 17. Tel. 72553

Fusteries mecàniques

BIOSCA, PERE; Sant Gervasi, 103. Tel. 74714
MANÁ, JOAN; C. de Cent, 63. Tel. 30633
RUIZ, JOAN (Successor de Calonja); Roger de Flor, 141

Galeries d'art

SALA PARÉS (ESTABLIMENTS MARAGALL) Petritxol, 5
Tel. 14665

Galvanoplàstia

ROCA GERMANS, S. L.; Corts, 462. Tel. 34826

Guixaires adornistes

AVILA, JACINT; Passeig St Joan, 73. Tel. 75071
CASASÚS, JOSEP; C. de Cent, 474. Tel. 53712
COLL, PERE; Corts, 473. Tel. 34673

Impremtes

TOBELLÀ, RAMON; Carme, 18. Tel. 19634

Joiers

SUNYER, RAMON; Granvia, 660. Tel. 11247

Lacadors

SARSANEDAS, RAMON; Amàlia, 31, pral. Tel. 16993

Làmpares

BIOSCA I BOTEY; Rbla. Catalunya, 129. Tel. 73536
CORBERÓ, PERE; Aribau, 103, taller. Tel. 71372

Llibreries d'art

MARTÍNEZ PÉREZ, C.; Banys Nous, 5. Tel. 20542

Metallistes

BIOSCA I BOTEY, Rbla. Catalunya, 129. Tel. 73536
BOLIBAR, SANTIAGO; Rbla. Catalunya, 43. Tel. 19543
CORBERÓ, PERE; Aribau, 103, taller. Tel. 71372
DOMÈNECH, OCTAVI; Tallers, 45. Tel. 16306.

Mobles i decoració

CASAS, LLORENC; Galileu, 50-51-53. Tel. 30537
PARCERISAS I CIA.; E. Granados, 90. Tel. 72573
PRAT, JOSEP; Ferlandina, 67. Tel. 18286

Mosaics romans

QUEROL, ELISEU; Dos de Maig, 273. Tel. 50383

Motllures, marcs i miralls

GASPAR, JOAN (Casa Benítez); Consell de Cent, 323
Tel. 12064

Papers pintats

GIRONA, JOSEP; Corts, 661, Tel. 53536
GUASCH, FILL DE JOSEP; Rauric, 8. Tel. 10686

Parquets i decoració

BASTÚS, QUERALTÓ I CIA.; Sta. Elena, 6. Tel. 16843

Pintors decoradors

CASALS PEYPOCH, J.; Roger de Flor, 164. Tel. 55037
PASCUAL, PERE; Mallorca, 255, Tel. 70702
VILARÓ I VALLS, S. A.; Corts, 604. Tel. 10283

Pintors escenògrafs

ALARMA TASTÁS, SALVADOR; Vergara, 3, 3., 1.
ESCENOGRAFIA BATLLE I AMIGÓ; Borrell, 210

Projectes de mobles i decoració

BARÓ, CARLES M.ª; (S. G.) Musitu, 1

Propaganda (Articles per a)

BASA I PAGÈS; Calàbria, 66. Tel. 33368

Retaules, daurats i policromia

SABATÉ PASTOR, BONAVENTURA; Aragó, 187

Serralleria

SARRIAS, MANUEL; (S. G.) Bolívar, 22. Tel. 70005

Tapissers

LABORDA, EUGENI; Rbla. Catalunya, 45. Tel. 12395
LLOSÀ, PERFECTE; Balmes, 128. Tel. 73434

Tapissos i catifes

AYMAT, TOMÁS; Carrer d'en Villà, ST. CUGAT DEL
VALLÈS, Tel. 20

Teixits per a mobles i decoració

TRONC, ALBERT; Rbla. Catalunya, 32. Tel. 17476

Vidres plans

GARCIA SIMÓN, V.; Rbla. Catalunya, 29. Tel. 15677

diner, de temps, d'energies, d'aprenentatge, etc.). La fotografia «documental» ens dóna esquemes útils de moment, a manejar, sobretot a interpretar, això sí, amb totes les precaucions necessàries. De fet, i sense haver-hi reflexionat, ja ho fem així; a manca d'un veritable retrat (el que fa, ja ho veurem, l'artista veritable), acceptem la fotografia de la persona estimada, per tal que ens ajudi, tot i els seus defectes, a evocar-la, a recordar-la. Un fet curiós i altament significatiu és que sovint ens ajuda a representarnos-la a donar-ne una idea als altres, negativament, per eliminació successiva i «sovint total», dels detalls que ens dóna la fotografia; no és ben bé així diem, els ulls són una mica més d'aquesta manera, la boca és més petita, aquesta expressió no és ben bé la seva, etc. En refusar totalment la veritat del retrat, anem evocant la realitat veritable.

Científicament, ja ho havem dit, la fotografia documental ben manejada i amb les degudes precaucions d'interpretació, és sovint ben útil; les ciències particulars amen els esquemes, els necessiten; en els esquemes fotogràfics podem trobar observacions curioses, àdhuc revelacions interessants d'una manera particular, fer-hi entrar les nostres mesures i construccions i els veritables esquemes de precisió que nosaltres havem construït; àdhuc des del punt de vista d'aquesta utilització abstracta, científica, observem com sovint la il·lustració fotogràfica en obres de ciència rigorosa no sempre dóna bons resultats: sovint porta greus confusions i en res no supera els dibuixos esquemàtics animats per una intenció pedagògica i, per tant, ja «documentals». «Documental», doncs, sempre la fotografia abstractament, no concretament, vitalment. Mai no pot satisfer plenament d'una manera vital, ni, per tant, un esperit verament filosòfic, artístic.

II

FOTOGRAFIA D'ART. — CINEMATÓGRAF

Examinàvem les condicions de documentalitat en la fotografia instantània, en el retrat fotogràfic. Sovint, tot conversant d'aquestes idees, ens han replicat molts: «I la fotografia d'art? I el cinematògraf?».

La fotografia «d'art» dóna en els casos millors, quan no és un bluff o una cosa grotesca, els resultats híbrids de la col·laboració de la màquina i de l'home. Suposa una tria de punt de vista, o una composició, un previ arranjament d'elements reals, una combinació prèvia de línies. llums i ombres; sovint no ens dóna sinó la imatge més o menys deformada d'aquests arranjaments exteriors; ara, cada cop més sovint, el fotògraf

«d'art» (no gosó a dir artista) dóna valor a les qualitats mateixes de la màquina, als resultats que se li poden exigir, a allò que pot donar la seva estructura física, i el que pot donar la química de les substàncies fotogràfiques. En el primer cas, la fotografia valdrà, en quant hagi pogut donar una idea el més aproximada possible de les intencions artístiques més o menys originals del fotògraf; actuarà en nosaltres per l'«evocació» de les mostres de bon gust, d'enginy, de sensibilitat que hagi donat el fotògraf en el seu previ arranjament.

En el segon cas, la fotografia serà una mostra de les habilitats fotogrèniques, com ara es diu, del fotògraf, del seu enginy i, àdhuc, del seu gust artístic, a aprofitar les possibilitats i les limitacions de la màquina i de les substàncies químiques que ell usa.

Rarament, doncs, res de verament documental, vivent, anímic, de síntesi espiritual i sempre d'una manera inferior al dibuix, al gravat, a la pintura, a l'art veritable; en fi.

Sovint, en el primer cas, sobretot per imitació o pastitxo de fórmules artístiques ja catalogades; un temps eren de moda les llums a «la Rembrandt», per exemple, després s'han imitat els resultats més comuns de l'impressionisme, dels dibuixos al carbó, al llapis; ara, (sempre la fotografia retarda en aquestes imitacions) ens dóna pastitxos del cubisme o del surrealisme; o imita amb focus «ad hoc» certes il·luminacions freqüents en el cinema.

En el segon cas, de la fotogrènia pura, ens dóna perfeccions «tècniques» admirables, sovint rares, difícils, habilíssimes combinacions de qualitats físiques i químiques. Res, però, qui representi, ni en un cas ni en altre, revelació de noves maneres d'expressió integral, anímica. Res, per altra banda, qui no pugui ésser expressat i amb superioritat d'art i de vida, pel pinzell, pel llapis, pel burí.

Per fina intenció, per mans subtils que tingui el fotògraf, mai no anirà més enllà dels «efectes d'art», dels resultats d'un pur abstractisme prèviament combinat, ni podrà alliberar-se mai, com és natural, en més o en menys, d'una submissió, una claudicació un abandó als atzars de la màquina, a la col·laboració de la màquina. I no cal parlar dels retocs, de les intervencions de llapis i tintes, de les correccions i eliminacions i afegidures qui deixen sovint ben poca cosa de la fotografia, la qual poca cosa un esperit verament artístic no dubtaria ja a eliminar.

Quant al cinematògraf, voldríem parlar-ne llargament en altra avinentesa. Sota l'aspecte que ara ens interessa, pensem que la diferència no és tan gran com semblar podria entre els resultats que ell dóna i els de la fotografia estàtica. Si la cinematografia és instantània, representarà una successió d'instants; mai una síntesi de moments, mai tampoc una síntesi de moviments, sinó una successió i simultaneïtat de moviments. I ens donarà amb més complexitat, a causa dels canvis pel moviment, de simultaneïtats atzaroses, no interessants, no triades en vista d'una vital significança,

Si és cinema d'art o «fotogènic» apliquem-li el que havem dit més amunt: ací l'abstractisme artístic o fotogènic combinarà per altra banda, no sols formes prèviament, sinó també moviments, formes en moviment, en fi. Valdrà, en aquest cas, la cinematografia, allò que valgui la reproducció, sempre atzarosa, però, dels previs arranjaments, composicions, afinaments tècnics; sovint només serà un mitjà defectuós per a evocar-los. Podrà evocar i tot certes síntesis anímiques preparades prèviament; però no podrà fer sinó evocar-les amb totes les limitacions, al cap i a la fi, de màquina.

Adhuc en la seva especialitat del moviment, sempre l'artista veritable vencerà el cinematògraf. Perquè l'art no dóna successió de moviments, ni una còpia de síntesi de moviment, sinó síntesi autèntica de moviment.

Aquell qui sàpiga verament de què va, trobarà molt més autèntic moviment en una bona estàtua, un bon dibuix, i qui representin àdhuc una figura en repòs, que en la més movimentada de les cinematografies, per molt paradoxal que això pugui semblar de primer antuvi. No cal dir que un bon croquis d'una dansarina, per exemple, representa molt més autènticament el moviment, que un film minuciós de dansa, i no em costaria gaire de dir que una dansa total d'una dansarina, no vista i valorada, sintetitzada en la visió d'un artista veritable.

L'ART DOCUMENTAL

Només, doncs, és documental verament, en l'accepció integral, autèntica de la paraula, l'obra del pinzell, del llapis, del burí, no màquines compostes, sinó instruments simples, qui en llur simplicitat obedient, gairebé orgànica, com la mà, com els dits, reproduïxen tota la vida espiritual del bon artista, les seves síntesis expressives interessants.

La famosa O del Giotto, per rodona que fos, valia i causava admiració, no per rodona, que això amb un simple compàs s'hauria pogut obtenir, no per l'habilitat que representava, sinó perquè era revelació i expressió de tota una ànima d'artista.

Que això és rar i difícil, àdhuc en art, sobretot avui? Es clar: però només ho podrà assolir l'artista, no la màquina.

Cada línia que traça, cada forma que delimita, cada pinzellada que dóna un artista veritable, retraten i revelen tota l'ànima seva; i només una ànima ben rica i ben cultivada, en contacte amb la realitat, pot comunicar a la seva obra la valor documental, assolir la síntesi espiritual que és la veritat més profunda de les coses; la guspira qui brolla del contacte de la seva ànima amb l'ànima profunda de les coses. I la més objectiva perquè és filla d'un interès veritable, d'una amor sincera, síntesi d'eternitat,

on passat, present i futur es concentren. Unica veritable, intencional estructuració de coses casuais, entre les quals no hi havia l'articulació que hi posa l'ànima. Com pot obtenir-la, per damunt de la nombrosa anècdota, la màquina qui és ella mateixa una anècdota?

L'OBJECTIVITAT D'EDIFICIS I MONUMENTS

Al poc educat pot semblar encara que no hi ha res més objectiu que una estàtua, un monument, un edifici. La fotografia ací, doncs, ja podrà fer «obra documental». Error profunda! En primer lloc una cosa inanimada canvia a cada instant pels efectes de la llum, del clima, de les coses, àdhuc de les persones qui accidentalment li van a l'entorn; materialment aqueix edifici que tinc al davant no és mai ell mateix; l'únic en ell de permanent és la seva espiritualitat, la seva individualitat transcendental; cosa, doncs, no de sentits únicament, sinó d'ànima; no d'impressió, sinó de comprensió.

Preneu de qualsevol edifici nostre una fotografia d'ara fa deu, vuit, sis anys només. (Es tracta ací d'evitar la suggestió del present, de l'actualitat que vivim). Poseu-li al costat la seva figuració, gravat, estampa, dibuix, per un bon artista de l'època, àdhuc d'una època molt anterior: el caràcter anecdòtic, marcit de la fotografia, el caràcter vivent, autèntic, documental del dibuix se us faran indiscutibles. (Tinc al davant una targeta postal qui representa el Liceu fa deu anys, i un gravat qui representa el mateix edifici acabat de reedificar, després de l'incendi. Una fotografia dels campanars de la nostra Catedral, i un lluminós dibuix d'un famós dibuixant vivent encara).

He vist fotografies del Jardí del General. Quina petitesa!, quina misèria!, diem. Això era només aquell famós jardí? I no; no era això. Jo he vist suara a casa d'un antiquari una amorosa, una veritable figuració del Jardí del General. Una estampa deliciosa de primeries del segle XIX. Quina bellesa!, quina espiritual exactitud! Res qui no respongui essencialment a aquesta idea elegant i joiosa: El Jardí del General, no ha estat oblidat per l'artista. Amb la finor, la distinció que la idea demanava, hi han estat reproduïts arbres, estàtues, reixes, carruatges, bestioles i persones. L'artista hi fa passejar, no qualsevol mena de gent, fent qualsevol cosa, sinó una sèrie de tipus compenetrats amb el lloc, joiosos de trobar-s'hi; dignes de trobar-s'hi; adorables figures! ¿No haveu pensat mai que a cada instant passen pels llocs, a la vora dels bells edificis, i bells indrets ciutadans, gent qui no hi tenen res a veure, qui hi desentonen? Doncs bé, la fotografia, amb la seva indiferència que molts candorosos creuen documental, els reproduceix com si tal cosa.

L'ENVELLIMENT D'UNA FOTOGRAFIA

No són, doncs, els canvis de les modes en les persones que la fotografia recull, allò qui fa envellir la fotografia d'un lloc.

Ni tan sols, ja ho hem dit, en els retrats fotogràfics d'altre temps pot donar-se culpa d'envelliment a la indumentària. Aqueix bell retrat d'una bellíssima dona d'ara, es marcirà, com s'ha marcit aqueix retrat excel·lent fet per un gran fotògraf parisenc, ara fa quinze anys, d'una beutat cèlebre aleshores. Però mirem aqueixa mateixa beutat, amb el mateix vestit i les joies mateixes, en el croquis vivent d'un gran dibuixant; el dibuix no s'ha marcit pas perquè l'artista hi ha fixat essències eternes. Aquestes pobres fotografies del gran i bon Mallarmé, ¿quina idea ens poden donar del gran i únic renovador de la poesia moderna? Però el veritable Mallarmé ha estat fixat per sempre en aqueixes ràpides taques d'una litografia de Whistler.

EL DIBUIX DOCUMENTAL D'ALEXANDRE CARDUNETS

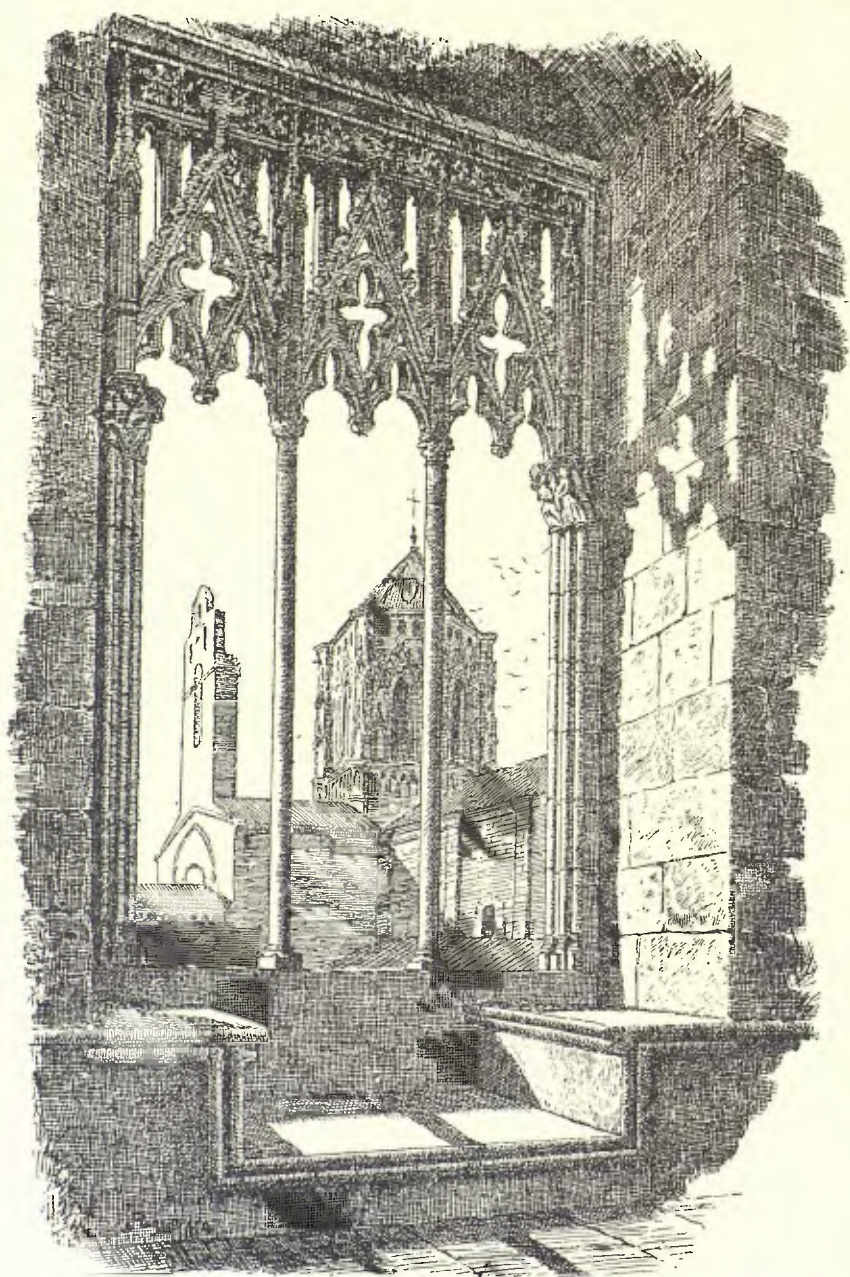
Per això, estimat Alexandre Cardunets, la vostra labor exemplar, abnegada, desinteressadíssima, d'anar publicant en magnífiques làmines els vostres dibuixos i litografies, té, en un ambient destarotat i beoci, alguna cosa d'heroica. Afron-teu amb excel·lència un gènere que molts de bluffistes i tants de mediocres baladrers, voldrien fer creure que menyspreen perquè el considerarien indigne d'ells.

Vós, dominador d'una tècnica que molts us poden envejar, vos qui sabeu de dibuix i de perspectiva i de composició (i a molta honra, no és cert?) haveu pogut concentrar en cada edifici, en cada aspecte fixat, en les síntesis amoroses que les vostres mans fidels a l'esperit traçaven, els cinquanta perfils de què parlava el vostre i meu caríssim Josep Clarà.

Valors d'història, de cultura, de racialitat, palpitaven en la vostra ànima quan interpretàveu aquelles essències de barcelonisme; i no amb elements, efectes, extraplàstics, sentimentals; sinó (ací està el mèrit i la gràcia) amb elements purament plàstics i estructurals, amb síntesis plàstiques essencials qui parlen als ulls i a l'ànima secular palpitant en tots nosaltres.

Només en aquest sentit, el dibuix racial és documental veritablement. Per això un estranger, un foraster, no reeixiria (proves n'hi ha) a donar-nos aquestes essències de barcelonisme. (Un dibuix de la Rambla per tal excel·lent dibuixant estranger, italià, concretament, en qui penso ara). O les llotges del pati dels tarongers per Gustau Doré. Igual en un retrat: feia bé Joan Prim de rebutjar el retrat no català, no

«reusenc» que li feia Regnault. ¿Haveu observat que els déus grecs, tot i llurs perfils i proporcions i atributs curiosament estudiats, dibuixats per anglesos o alemanys, són figures d'anglesos o alemanys?

Poblet. Finestra del Palau del Rei Martí. Dibuix de J. Pascó

bitrarietats», i les interpretacions personals i els efectes d'art, i les aplicacions de la darrera formuleta.

Només una compenetració racial, amb l'ànima de les coses, pot donar aquesta objectivitat aquesta documentalitat; perquè allò espiritual que «hi ha» en les coses, és allò espiritual universal que hi ha en nosaltres. Que hi ha en les coses, he dit; no que nosaltres projectem damunt de les coses com creuen certs idealistes. Vós reproduïu tan bé les pedres de la nostra vella catedral, perquè totes aquelles pedres estan materialment pastades d'història i perquè viu en vós ardentment el sentit d'aquesta història.

Lluny som ací, doncs, d'aquelles abominacions (en realitat impotències, fugides d'estudi) del «jo ho veig així» i de les «ar-

I voldríem ara generalitzar el que diem, al retrat que tants d'impotents encara desdenyen, a les arts plàstiques, a totes les arts.

El bon i oblidat Fèlix le Dantec, deliciós fanàtic de la ciència, menyspreava, de primer, l'art, com a mentider en nom de la ciència recercadora de veritats. Déu no li va permetre de morir, sense rectificar, i reconèixer, ell, l'home de ciència, el cientista obstinat, que el bon artista, i, és clar, no es referia al «naturalista o realista» feia també obra de recerca i expressió de veritats profundes.

LA IMPORTÀNCIA DEL TEMA

Potser m'he allargat massa en les meves disquisicions. Penso, però, que el tema valia la pena d'ésser tractat minuciosament.

Sembla que no, i es tracta d'un problema importantíssim de cultura. Caldrà tal volta insistir, aconsellar i lluitar contra bàrbares invasions.

¿Quin coratge i quin alt sentit de cultura no representaria, per exemple, entre nosaltres, una revista il·lustrada tota de dibuixos i gravats, amb exclusió gairebé absoluta de fotografia? A l'entorn, s'hi podria aplegar i ésser-hi encoratjat i perfeccionat un nucli fecund d'artistes veritables.

En aquest respecte, jo penso que guanyaran cada cop més estima i exerciran més alta exemplaritat les nobles i honestes publicacions d'altre temps, on les actualitats més banals eren essencialitzades en dibuixos sovint de grans artistes. Bells, clars, nets gravats, croquis viventíssims d'esdeveniments, caricatures, historietes, retrats excel·lents. Compareu, homes de bon gust, amb les revistes, els periòdics, d'informació gràfica d'avui.

Un periòdic antic, de simples dibuixos i gravats, és documental de tota una època, de tota una cultura; certs periòdics, atapeïts d'informacions fotogràfiques, donen només paròdies sinistres en llurs figuracions, de la vida, de l'espiritualitat d'una època.

L'elogi eternit, sincer, de la fotografia pornogràfica que havíem de sentir no fa gaires mesos en plena sala de l'Ateneu, representava el punt més agut, no de retorn a un primitivisme vital, sinó de corrupció i deformació de les ments per aquest abstracisme mecanicista, qui arriba a fer prendre per expressió de vida autèntica, la més proxenètica i vil i falsificada figuració de la vida.

«Els temps han canviat», ens replicaran alguns. «Els temps moderns demanen...»

Calleu! Calleu! Ja sabem de què va. Va de mal gust, d'ineducació creixent, de barbàrie; va de vil estalvi i explotació mercantilera de baixos instints de batxilleria barroera en la plebs; va, en els millors casos, de trista necessitat i forçada adaptació.

El mal, en tot cas, és d'acceptar-ho tranquil·lament; no adonar-se de l'abjecció que molts dels «avenços» moderns signifiquen; no comprendre, ensems que les utilitats indiscutibles de la màquina en tots els ordres, l'esclavatge creixent que va exercint en els cossos i en les ànimes (bé és cert que fins el presidiari acaba per cantar les seves cadenes); les valors selectes que posa en perill, la lletgesa que escampa en un món infestat, cada cop més, de baix materialisme econòmic.

ENDREÇA

Copsador, definidor de formes catalanes, d'essències barcelonines, Alexandre Cardunets, accepteu l'obsequi d'aquestes disgressions que jo apuntava la vetlla del vostre homenatge i que fins ara no he pogut definitivament redactar.

J. FARRAN I MAYORAL

(De «*La Ven de Catalunya*»).

FUMISTERIA CANAMERAS

CUINES FIXES: POR
TATILS: CENTRALS
ESPECIALS: TERMO
SIFONS: CAL EFAC
CIONS: ESCALFA
PANYES: ESTUFES
SALAMANDRES

FÁBRICA: DIPUTACIÓ, 415-423 i SICÍLIA, 226-232 Telèf 50723
DIPOSIT: HOSPITAL, 87-Telèf 17091. BARCELONA

SANT JORDI
18, Carme, 18 - Telèfon 19634

El mestre impressor
RAMON TOBELLÀ
escompra a fer-vos saber que ha
inaugurat un nou local per a la
venta de tota mena d'Articles
d'escriptori i instal·larà d'una
Llibreria, la qual comptarà amb
un extens assortit de llibres
catalans, castellans
i estrangers.

obra interessant:
"Història de l'hegemonia Catalana en la
Política Espanyola", de Francesc Pujols